

PIOTR WŁODARCZAK, ZOFIA LIGUZIŃSKA-KRUK

WYNIKI BADAŃ PRZEPROWADZONYCH W REJONIE KOPCA W ŁAPSZOWIE, GM. KOSZYCE

W latach 1980–1981 ekipa Zakładu Archeologii Małopolski IHKM PAN (obecnie IAE PAN – Oddział w Krakowie) przeprowadziła ratownicze badania wykopaliskowe w otoczeniu kopca leżącego na granicy wsi Książnice Małe i Łapszów. Stanowisko to położone jest na kulminacji wzniesienia, na lewobrzeżu Szreniawy (ryc. 1). Do badań skłoniły wyniki wcześniejszej prospekcji powierzchniowej, podczas której odkryto fragmenty kości ludzkich oraz ułamki ceramiki wskazujące na zaawansowaną destrukcję obiektów. Sam kurhan był również silnie rozorzany, szczególnie od strony południowo-wschodniej.

Badania ograniczono do wykopów sondażowych w najbliższym sąsiedztwie kopca (ryc. 2). Ich zasięgiem w pierwszej kolejności starano się objąć obszar z widocznymi na powierzchni obiektami archeologicznymi. Ponadto zadaniem sondaży było przebadanie charakteru wyraźnego wyniesienia, widocznego ok. 20 m na północ od kurhanu. Mógł to być kolejny bardzo już zniwelowany kopiec.

W wyniku badań sondażowych odkryto 2 groby ludzkie oraz dwie jamy z materiałem zabytkowym. Stwierdzono ponadto, iż obok znanego wcześniej kopca istnieje prawdopodobnie drugi nasyp prahistoryczny (ryc. 2). Niestety z powodu braku środków finansowych nie przebadano tego obiektu w całości. Nie odkryto także grobu podkurhanowego.



Ryc. 1. Lokalizacja kurhanu w Łapszowie, gm. Koszyce. 1 – kurhan.
 Fig. 1. Location of the barrow in Łapszów, Koszyce commune. 1 – barrow.

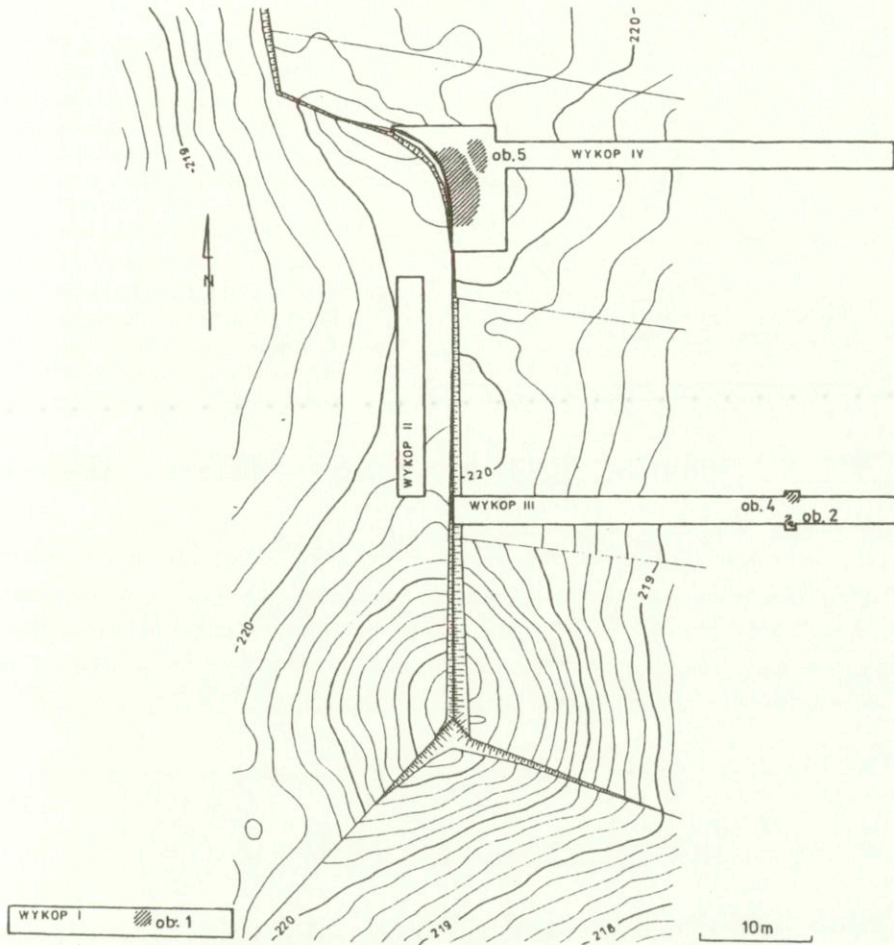
1. OPIS MATERIAŁU

Obiekt 1 (grób kultury ceramiki sznurowej¹)

Pochówek oraz wyposażenie grobu odkryto bardzo płytko: na głębokości ok. 35–40 cm. Część przydenna obiektu miała kształt okręgu o średnicy ok. 165 cm (ryc. 3). Wypełnisko stanowiła jednorodna, ciemnoszara ziemia, która bez trudu pozwalała wydzielić obiekt z żółtego podłoża calcowego. Ze szkieletu pochówku zachowała się tylko czaszka oraz kości długie nóg. Analiza antropologiczna wykazała, że było to dziecko w wieku poniżej sześciu miesięcy². Można rekonstruować, że zmarłego ułożono w pozycji skurczonej, na osi N–S, głową na N. Twarz oraz nogi zwrócono w kierunku wschodnim. Za plecami pochówku umieszczono dwa naczynia, natomiast na południowy wschód od nóg złożono siekierkę krzemienną.

¹ Skrót używany w pracy: KCS – kultura ceramiki sznurowej, KŁ – kultura łużycka.

² Analizę antropologiczną wykonała dr hab. Elżbieta Haduch z Zakładu Antropologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

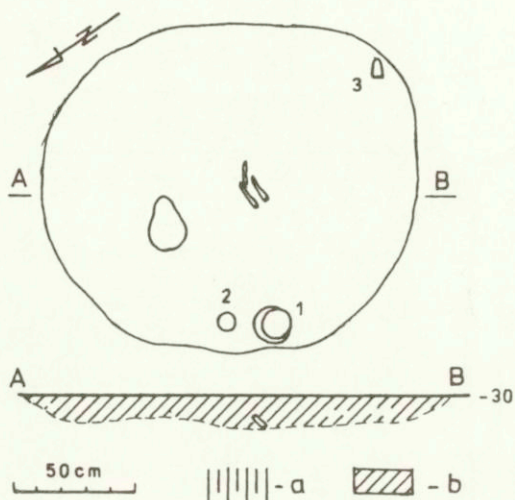


Ryc. 2. Łąpszów, gm. Koszyce. Plan sytuacyjno-wysokościowy stanowiska wraz z lokalizacją wykopów.

Fig. 2. Łąpszów, Koszyce commune. Situation-altitude plan of the site with location of the excavation trenches.

Opis inwentarza grobowego

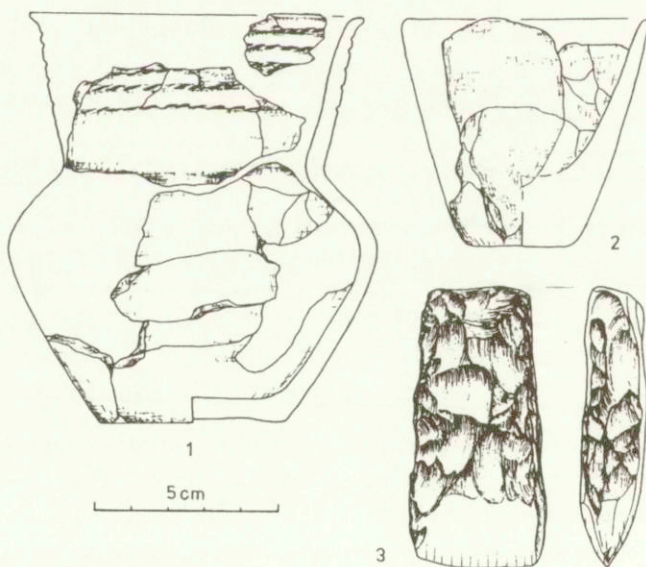
1. Słabo zachowany puchar o niewyodrębnionym dnie i podkreślonym przejściu szyjki w brzusiec (typ V w systematyce J. Machnika z 1966 roku; ryc. 4:1). Poniżej wylewu zdobiony 4–5 odciskami średniogrubej (2 mm), lewoskrętnego sznura. Powierzchnia zewnętrzna nierówna, matowa, koloru jasnobrązowego. Przełom warstewkowy, koloru ciemnoszarego; widoczna w nim dość duża ilość domieszki mineralnej tłuczni zarówno drobno-, jak i średnio- i gruboziarnistej (o wielkości ziaren ponad 2 mm). Wymiary: wysokość 109 mm, średnica wylewu 90 mm, średnica brzuśca 98 mm, średnica dna 51 mm.



Ryc. 3. Łąpszów, gm. Koszyce. Obiekt 1. Plan na poziomie pochówku oraz profil jamy grobowej. Legenda (także dla rycin 5 i 6): a – humus, b – less przemieszany z humusem (kolor szarobrązowy), c – less przemieszany z humusem (kolor czarnoszary), d – polepa, e – węgle drzewne.

Fig. 3. Łąpszów, Koszyce commune. Feature no. 1. Plan on the burial level and cross-section of the grave pit. Legend (also for figures 5 and 6): a – humus; b – loess mixed with humus (gray-brown color); c – loess mixed with humus (dark gray color); d – dabbed clay; e – charcoal.

2. Niestarannie wykonane miniaturowe naczynie doniczkowate, o bardzo grubym dnie (ryc. 4:2). Stan zachowania: słaby. Powierzchnia zewn. bardzo nierówna, matowa, koloru pomarańczowo-ceglanego. Przełom dość jednorodny, dwubarwny; widoczna mała ilość bardzo drobnej przymieszki piasku (nie intencjonalnej?) oraz kilka cętek szamotu. Wymiary: wysokość 67 mm, średnica wylewu 65 mm, średnica dna 27 mm.

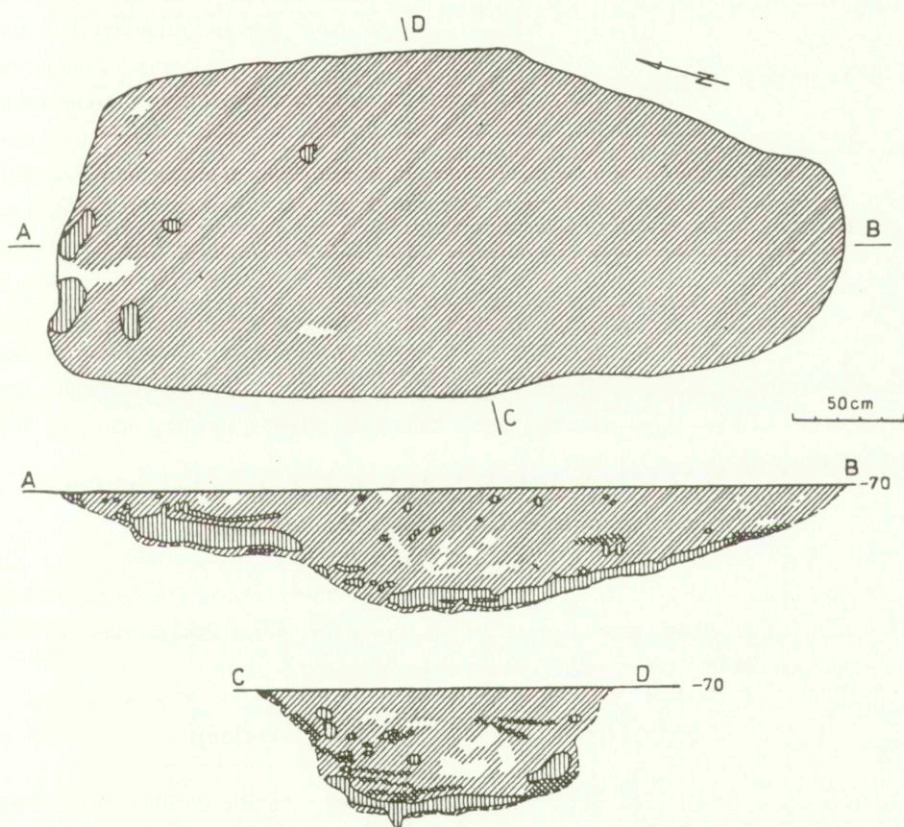


Ryc. 4. Łąpszów, gm. Koszyce. Obiekt 1. Wyposażenie grobu KCS. Rys. E. Osipowa.
Fig. 4. Łąpszów, Koszyce commune. Feature no. 1. The furniture of the CWC grave (drawn by E. Osipowa).

3. Siekierka czworościenna z krzemienia świciechowskiego, gładzona w części przyostrzowej na obu powierzchniach, a także na jednym boku (ryc. 4:3). W wielu miejscach widoczne wyświecenia – wytarcia, mogące być efektem używania siekierki. Typ Ia w terminologii J. Machnika (1966). Wymiary: długość 76 mm, szerokość ostrza 34 mm, szerokość obucha 28 mm, grubość 17 mm.

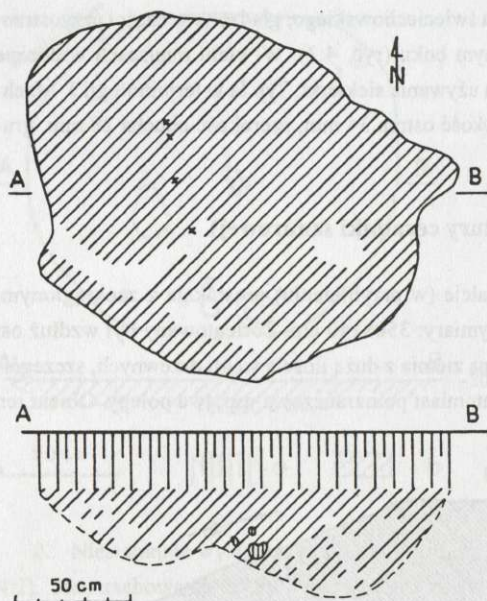
Obiekt 5 (jama kultury ceramiki sznurowej)

Był to bardzo interesujący obiekt o kształcie (w przybliżeniu) prostokąta z zaokrąglonymi bokami (ryc. 5). W części górnej posiadał wymiary: 350x140 cm. Zorientowany był wzdłuż osi NNW–SSE. Jego wypełnisko stanowiła ciemna ziemia z dużą ilością węgla drzewnych, szczególnie w części dolnej. Dno jamy wyznaczała natomiast pomarańczowa warstwa polepy. Obiekt ten



Ryc. 5. Łąpszów, gm. Koszyce. Obiekt 5. Rzut poziomy oraz profil jamy (legenda – patrz poniżej ryc. 3).

Fig. 5. Łąpszów, Koszyce commune. Feature no. 5. Horizontal layout and cross-section of the pit (legend as in Fig. 3).



Ryc. 6. Łąpszów, gm. Koszyce. Obiekt 4. Rzut poziomy oraz profil jamy (legenda – patrz poniżej ryc. 3).
 Fig. 6. Łąpszów, Koszyce commune. Feature no. 4. Horizontal layout and cross-section of the pit (legend as in Fig. 3).

ścianek: 5–7 mm. W zbiorze tym można wyróżnić słabo zachowany ułamek z widocznymi dwoma pasmami odcisków sznura prawoskrętnego – najprawdopodobniej fragment ucha (ryc. 7:12) oraz 1 fragment dna (ryc. 7:11).

Obiekt 2 (grób o nieustalonej chronologii)

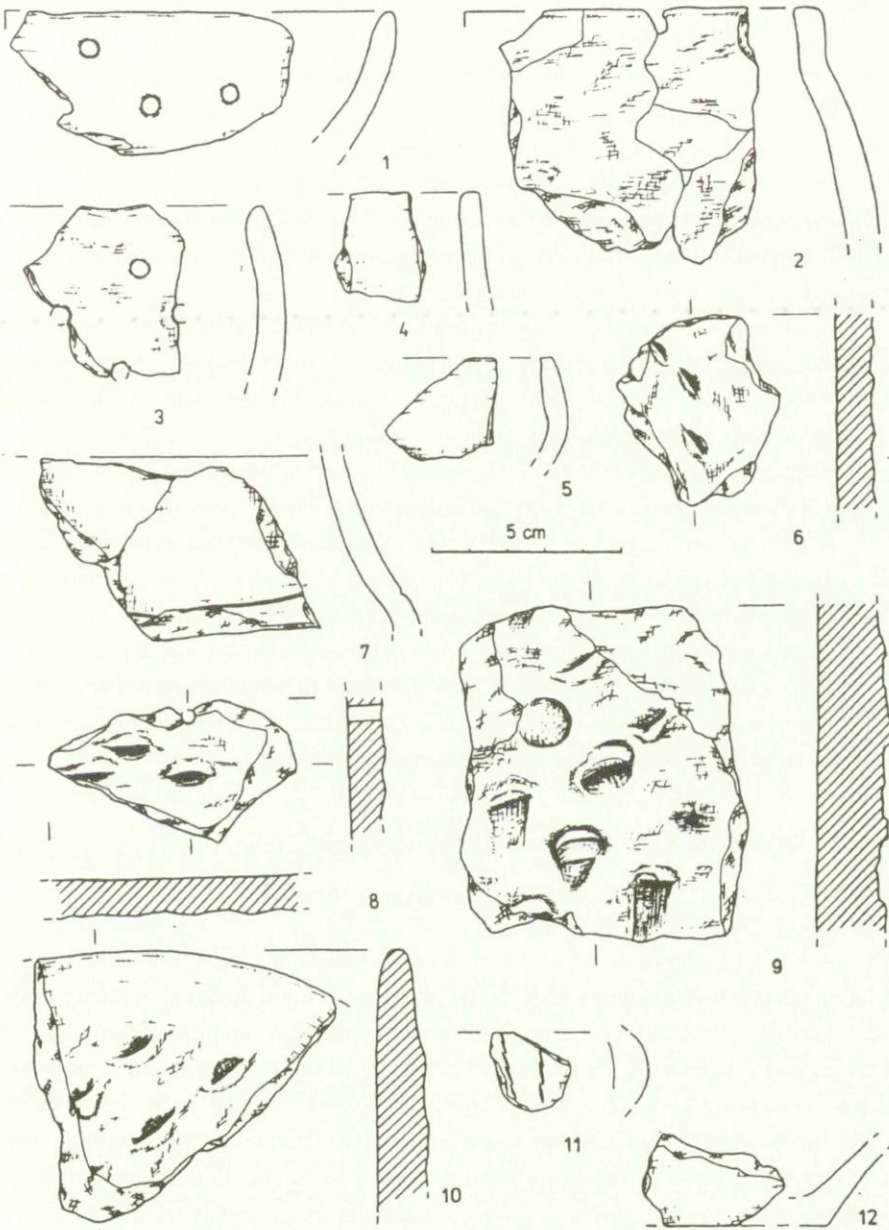
Około 2 m na południe od ob. 4, w spągu ziemi ornej odkryto koncentrację szczątków ludzkich należących do jednego osobnika (ryc. 2). Była to zapewne pozostałość po zupełnie zniszczonym grobie. Chronologia tego znaleziska pozostaje nieznaną.

Obiekt 4 (jama gospodarcza kultury lużyckiej)

Zachowały się jedynie partie przydenne jamy (zachowana głębokość: do 70 cm; ryc. 6). Miała ona kształt owalny (wymiary: 190x140 cm). Jej wschodnia część była o około 20 cm głębsza od części zachodniej. W wypełniku odkryto grudki polepy, kilka kamieni (w tym 1 fragment ze śladami gładzenia) 67 ułamków ceramiki oraz 1 fragment odłupka z krzemienia jurajskiego. Wśród zabytków ceramicznych można wyróżnić:

posiadał wyraźny stopień: część północna była dużo płytsza. W jego wypełniku odkryto 44 drobne fragmenty ceramiki KCS (w tym jeden fragment dna) oraz odłupek z krzemienia świeciechowskiego. Niewątpliwie była to konstrukcja piecowa o nieustalonym bliżej charakterze.

Wymienione wyżej fragmenty naczyń cechuje jednorodność technologiczna. W zdecydowanej większości obserwowana jest duża frekwencja domieszki mineralnej: średniozarnistego (do 2 mm) tłucznia skalnego oraz dość dużych kawałków szamotu (o średnicy do 4 mm). Domieszka ta widoczna jest na niezbyt równych, matowych powierzchniach naczyń. Zarówno powierzchnie zewnętrzne, jak i wewnętrzne noszą często ślady przecierania wiechciem. Mają najczęściej kolor ceglasty lub pomarańczowy. Z reguły jednobarwny przełom ma również kolor o odcieniu czerwono-pomarańczowym. Wymiary: grubość



Ryc. 7. Łąpszów, gm. Koszyce. Zabytki z obiektów 4 (1-10) i 5 (11-12). Rys. E. Osipowa.
 Fig. 7. Łąpszów, Koszyce commune. The artifacts from features no. 4 (1-10) and no. 5 (11, 12).
 Drawn by E. Osipowa.

a) 24 fragmenty dużego naczynia garnkowego o jajowatym brzuścu i lekko esowatym profilu (ryc. 7:2) i powierzchni chropowatej z widoczną grubą domieszką różnokolorowego tłucznia skalnego; pow. zewnętrzna koloru ceglasto-pomarańczowego; wewnętrzna czarno-szara. Wymiary: grubość ścianek 9 mm,

b) 4 fragmenty tzw. talerzy (placków), pochodzące najpewniej od 4 różnych naczyń (ryc. 7:6, 8–10), zdobione odciskami palcowymi; jedna z powierzchni nierówna, chropowata, druga zaś równa, matowa; kolor ceglasto-pomarańczowy (3 przypadki) lub brązowy. Widoczna grubą domieszka tłucznia kamiennego. Wymiary: grubość: 8, 10, 14 i 17 mm,

c) 4 fragmenty dwóch naczyń sitowatych (mis?; ryc. 7:1, 3). Powierzchnia zewnętrzna i wewnętrzna niezbyt równa, matowa, koloru pomarańczowo-brązowego. Widoczna domieszka grubego tłucznia skalnego. Grubość obydwu naczyń: 8 mm,

d) fragment brzegu naczynia, zdobiony poziomym żłobkiem; widoczny ślad po guzku lub zaczepie ucha (ryc. 7:7). Powierzchnia zewn. równa, półmatowa, lekko wygładzona, czarno-szara, wewnętrzna równa, matowa, szara. W przełomie widoczna domieszka drobno- i średnioziarnistego tłucznia skalnego. Wymiary: grubość: 6–7 mm,

e) fragment brzegu naczynia (ryc. 7:4); powierzchnia zewnętrzna nierówna, matowa, pomarańczowa, wewnętrzna zaś równa, matowa, szarobrązowa. Wymiary: grubość: 6 mm,

f) część brzegowa naczynia o powierzchniach zewnętrznych i wewnętrznych równych, matowych, ciemnoszarych (ryc. 7:5). Domieszka drobnoziarnistego tłucznia. Wymiary: grubość: 6 mm,

g) 34 ułamki niecharakterystyczne, będące najczęściej częściami dużych naczyń o powierzchniach nierównych, często chropowatych; są to na ogół bardzo drobne fragmenty.

Ponadto na powierzchni stanowiska, a także w warstwach humusowych wykopów odkryto niezbyt liczne ułamki ceramiki późnoneolitycznej, z epoki brązu (o bliższej chronologii trudnej do ustalenia), późnego okresu wpływów rzymskich oraz późnośredniowieczne.

2. INTERPRETACJA

2a. Kultura ceramiki sznurowej

Obiekty KCS, odkryte na stanowisku w Łąpszowie, stanowią bardzo ciekawy przyczynek do badań nad omawianą kulturą. Rzadko spotykanym do chwili obecnej znaleziskiem jest obiekt o charakterze pieca, odkryty w kontekście ceramiki o osadowym charakterze. Warto zauważyć, że podobny kształtem, wypełniskiem i rozmiarami obiekt odkryto na stanowisku w Wójcetzce (Kopacz 1986, s. 147, ryc. 10), również w bezpośredniej bliskości grobów KCS (jama ta nie zawierała jednak materiału zabytkowego). Można ostrożnie wnioskować, że konstrukcje tego typu najprawdopodobniej mają związek z założeniami sepulkralnymi KCS. Przeznaczenie ich pozostaje nie ustalone.

Ceramika odkryta w obiekcie 5 znajduje dobrą analogię na stanowisku osadowym KCS w Side koło Sambora (Machnik, Sosnowska, Cyhyłyk 1997, s. 8–15). Różnicą jest duży udział domieszki tłucznia kamiennego, widoczny na stanowisku w Łąpszowie.

Inwentarz grobu 1 pozwala zaliczyć go do znalezisk grupy krakowsko-sandomierskiej KCS. Z uwagi na znaczny stopień erozji, widoczny także w przypadku obiektu osadowego kultury łużyckiej, nie można określić rodzaju konstrukcji tego obiektu. Mógł to być zarówno grób jamowy (bardziej prawdopodobne), jak i zupełnie zniszczony obiekt o konstrukcji niszowej (wówczas erozja na stanowisku musiałyby być bardzo duża – miąższość zerodowanych warstw przekraczałyby wówczas co najmniej 1 m).

Oba naczynia znalezione w grobie pierwszym posiadają analogie na innych stanowiskach małopolskich. Najbliższą analogią dla naczynia miniaturowego jest zabytek odkryty w obiekcie 6 w Koniuszy (Tunia 1979, s. 69, ryc. 17b). Podobnego rodzaju formy spotykamy także w Niedźwiedziu (Burchard 1973, s. 46, ryc. 5b) i w grobie 53 z Żernik Górnych (Kempisty 1978, s. 60, ryc. 72:2). Wszystkie te naczynia sprawiają wrażenie szybkiej – doraźnej produkcji.

Drugie naczynie – mały puchar należy do typu V J. Machnika (1966), reprezentując wariant pośredni a/c. Bliskimi analogiami dla niego są naczynia z grobów 49, 95 i 115 z Żernik Górnych (Kempisty 1978, s. 58, ryc. 70:1; s. 91, ryc. 111:1; s. 108, ryc. 134:1) oraz z obiektu 36 w Niedźwiedziu³.

Siekierka krzemienista pod względem cech zarówno metrycznych, jak i typologicznych mieści się w kanonie narzędzi młodszej KCS w Małopolsce. Posiada niemal równoległe krawędzie boczne, co jest cechą spotykaną rzadko w zespołach grupy krakowsko-sandomierskiej KCS. Jest przykładem siekierki małych rozmiarów. Podobny okaz odkryto m.in. w grobie 8 z pobliskiego cmentarzyska w Książnicach Wielkich (Machnik 1964, s. 352).

Kolista zarys jamy grobowej na poziomie pochówku jest charakterystyczny dla obiektów młodszej KCS w Małopolsce (Machnik 1966, s. 57). Słabo zachowany szkielec nie pozwala na pełną rekonstrukcję ułożenia pochówku. Stwierdzić możemy jedynie, że spoczywał on na lewym boku (lub na plecach, z głową i nogami zwróconymi na lewy bok) i zorientowany był wzdłuż osi N-S, z głową w części północnej grobu i twarzą zwróconą w stronę wschodnią. Jest to układ typowy dla grupy krakowsko-sandomierskiej KCS (Kempisty 1978, s. 280–281; Machnik 1979, s. 396). Również sposób złożenia oraz charakter wyposażenia grobowego (dwa naczynia oraz siekierka krzemienista) mieści się w kanonie rekonstruowanym dla wymienionej wyżej grupy kulturowej. Obiekt z Łapszowa uznać należy za stosunkowo bogato wyposażony grób dziecięcy. Przy pochówku osobnika w wieku *infans I* znaleziono bowiem puchar, naczynie miniaturowe oraz siekierkę. Wyposażenie dość podobne (w analogiczne naczynia i wiór krzemienisty) odkryto w grobie 53 w Żernikach Górnych (Kempisty 1978, s. 59–60; był to grób dziecka w wieku *infans II*).

Obiekt z Łapszowa wraz ze znaleziskami z Bobina, Gruszowa, Hebdowa, Książnic Wielkich i Witowa tworzą skupisko stanowisk grobowych grupy krakowsko-sandomier-

³ Materiał nie publikowany, za którego udostępnienie serdecznie dziękujemy p. B. Burchard.

skiej KCS nad dolną Szreniawą. Stanowiska te znajdują się na krawędzi doliny, po obu stronach rzeki. Groby odkrywane w tym regionie pochodzą ze wszystkich faz rozwoju KCS w Małopolsce, począwszy od horyzontu starszego (Książnice Wielkie, gr. 5), przez początkowy etap rozwoju grupy krakowsko-sandomierskiej (Witów, groby 1 i 2; obiekty 1, 6 i 11 z cmentarzyska w Książnicach Wielkich) do klasycznych zespołów wymienionej grupy kulturowej. Do tej ostatniej części znalezisk należy przedstawiony w tej pracy obiekt grobowy.

2b. Kultura lużycka

Na omawianym stanowisku odkryto jeden obiekt (nr 4) związany niewątpliwie z KŁ. Była to jama o osadowym charakterze. W jej wypełnisku odkryto ceramikę charakterystyczną dla podgrupy krakowskiej grupy górnośląsko-małopolskiej wymienionej kultury (m.in. Durczewski 1939–1946; Gedl 1975, s. 130–131). Były to m.in. fragmenty naczyń glinianych z opracowaniem powierzchni oraz zdobieniem bardzo charakterystycznym dla materiałów znanych z pobliskich stanowisk (np. ze st. 62 w Krakowie – Nowej Hucie (Bazielich 1992, tabl. V:10,11; 1993, tabl. XXII:17 oraz s. 123). W podgrupie krakowskiej znane są także naczynia sitowate, posiadające jednak nieco odmienne kształty od okazów z Łapszowa (np. Bazielich 1992, tabl. VIII:5; Rachwaniec 1985, tabl. VII:4). Typową formą jest także garnek jajowaty o esowato wygiętej na zewnątrz krawędzi wylewu i chropowatych powierzchniach brzuśca (Gedl 1975, s. 131; odmiana III Bazielich 1993, s. 124). Jakkolwiek inwentarz z Łapszowa nie jest liczny, to można pokusić się o pewne sprecyzowanie chronologii tego zespołu. Przy braku cech wyraźnie dystynktywnych nagromadzenie cech wskazuje na późną chronologię, czyli schyłek klasycznej lub późną fazę podgrupy krakowskiej. Z ostrożnością można wskazać na wczesną epokę żelaza: okres halsztacki C lub (bardziej prawdopodobne) D.

Stanowisko w Łapszowie należy do słabo jeszcze poznanego skupiska znalezisk KŁ rozlokowanego wzdłuż obydwu brzegów Szreniawy (stosunkowo niedaleko od omawianego stanowiska znajduje się badana wykopaliskowo osada w Witowie). Położone jest w części brzeżnej wysoczyzny (strefa D według J. Kruka 1980, s. 115), a więc w strefie, gdzie znaleziska osadowe KŁ odkrywane są bardzo często (Rydzewski 1986, s. 176, ryc. 37). Materiały z tego skupiska pochodzą głównie z badań powierzchniowych stąd też ich chronologia, w dużej części przypadków, jest trudna do sprecyzowania. Zdaniem Jacka Rydzewskiego większość z nich należy do późniejszych faz rozwojowych KŁ, czyli do okresu istnienia grupy górnośląsko-małopolskiej (Rydzewski 1986, s. 151). Znaleziska z Łapszowa należy datować właśnie na ten okres.

*Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Oddział w Krakowie*

BIBLIOGRAFIA

Bazielich Maria

1992 *Osada kultury łużyckiej w Nowej Hucie – Mogile na stan. 62. Część I*, Mat. Arch. NH 15, s. 73–136.

1993 *Osada kultury łużyckiej w Nowej Hucie – Mogile na stan. 62. Część II*, Mat. Arch. NH 16, s. 103–140.

Burchard Barbara

1973 *Z badań neolitycznej budowli trapezowatej w Niedźwiedziu, pow. Miechów (stan. I)*, Spraw. Arch. 25, s. 39–48.

Durczewski Zdzisław

1939–1946 *Grupa górnośląsko-małopolska kultury łużyckiej w Polsce*, Kraków.

Gedl Marek

1975 *Kultura łużycka*, Kraków.

Kempisty Andrzej

1978 *Schylek neolitu i początek epoki brązu na Wyżynie Małopolskiej w świetle badań nad kopcami*, Warszawa.

Kopacz Jerzy

1986 *Cmentarzysko kultury ceramiki sznurowej w Wójczech, woj. Kielce*, Spraw. Arch. 38, s. 141–150.

Kruk Janusz

1980 *Gospodarka w Polsce południowo-wschodniej w V–III tysiącleciu p.n.e.*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.

Machnik Jan

1964 *Groby kultury ceramiki sznurowej w Książnicach Wielkich, pow. Kazimierza Wielka*, [w:] *Studia i materiały do badań nad neolitem Małopolski*, Wrocław–Warszawa–Kraków, s. 339–372.

1966 *Studia nad kulturą ceramiki sznurowej w Małopolsce*, Kraków.

1979 *Krąg kulturowy ceramiki sznurowej*, Prahistoria ziem polskich, t. II, s. 337–411.

Machnik Jan, Sosnowska Ewa, Cyhłyk Wołodymyr

1997 *Osada ludności kultury ceramiki sznurowej z początków III tysiąclecia przed Chr. w Side koto Sambora*, „Rocznik Przemyski” 33, z. 5, s. 3–26.

Rachwaniec Andrzej

1985 *Materiały archeologiczne ze starszego okresu epoki brązu oraz kultury łużyckiej z rejonu Kopca Wandy w Nowej Hucie–Mogile*, Mat. Arch. NH 9, s. 89–191.

Rydzewski Jacek

1986 *Przemiany stref zasiedlenia na wyżynach lessowych zachodniej Małopolski w epoce brązu i żelaza*, APolski 31, z.1, s. 125–191.

Tunia Krzysztof

1979 *Cmentarzysko kultury ceramiki sznurowej w Koniuszy, woj. Kraków*, Spraw. Arch. 31, s. 47–75.

PIOTR WŁODARCZAK, ZOFIA LIGUZIŃSKA-KRUK

REPORT ON THE RESEARCH IN THE VICINITY OF THE MOUND IN ŁAPSZÓW, KOSZYCE COMMUNE

(Summary)

In 1980 and 1981 a team of the Institute of Archaeology and Ethnology, Cracow Branch made a rescue excavations around a mound located between villages of Książnice Małe and Łapszów. The site is on top of the hill sloping towards the left border of the Szreniawa River valley (Fig. 1). The excavations were proceeded by a surface research that revealed near the mound numerous pottery shreds and human bones. They indicated an advanced destruction of archaeological features on the place.

Four features were discovered: 2 human graves (one of them unquestionably from the Neolithic), an oven-like feature related to the Corded Ware culture (CWC) and a settlement pit of the Lusatian culture (LC).

1. MATERIAL RELATED TO THE CORDED WARE CULTURE

Among very interesting finds is feature no. 5. Inferring from its stratification we presume that it was an oven serving for unknown purpose. The fill of the pit contained 44 shred of CWC pottery of the settlement type. Technologically they are similar to pottery from the settlement site at Side near Sambor, Ukraine (Machnik, Sosnowska, Cyhyłyk 1997, 8–15). It is distinctive that a similar feature (in the scope of size and fill) was discovered on the cemetery at Wójeczka (Kopacz 1986, 147, ryc. 10). The latter, however, did not contained any artifacts.

Feature no. 1 was a shallow round pit. Remains of a child of about 6 months were discovered 35–40 below the ground surface. They were very poorly preserved but it was possible to reconstruct the position of the dead. It rested on the left side, along N–S axis, with the head pointing to the north and face to the east. The grave contained 2 vessels (a cup and a diminutive vessel) and a flint axe. Style and technology of artifacts indicate their relation with the CWC Cracow-Sandomierz group.

The second grave was discovered in another part of the site (Fig. 2). Because of its state of preservation the chronology of the find cannot be determined.

2. MATERIAL RELATED TO THE LUSATIAN CULTURE

One feature (no. 4) discovered on the site belongs unquestionably to the Lusatian culture. It was a settlement pit that contained pottery typical for the Cracow sub-group of the Upper Silesia-Lesser Poland's group of this culture (e.g. Durczewski 1939–1946;

Gedl 1975, 130–131). We mean here fragments of clay pats with worked surface, ornamented in a characteristic way. In addition to that 5 fragments of sieve vessels and an egg-like pot with an outward bent S-shaped rim and coarsened surface were discovered in feature no. 5.

Although the assemblage from Łąpszów is not numerous, general determination of its chronological position is possible. It lack distinctive characteristics, but a number of secondary chronologically sensitive elements indicates the younger age of the find, corresponding with the end of the Classic Phase or the beginning of the Late Phase of the Cracow sub-group. Cautiously we can point on the Early Iron Age: Hallstatt C or D.

The Łąpszów site belongs to a poorly recognized concentration of LC finds located on both banks of the Szreniawa. This concentration has been recognized mainly as a result of surface research and its chronology is unclear. According to the expertise of Jacek Rydzewski most of the finds are related to late developing stages of LC, i.e. to the Upper Silesia-Lesser Poland's group (Rydzewski 1986, 151). The finds from Łąpszów are of a similar age.

Translated by Jerzy Kopacz

